

NAUČNO DRUŠTVO SR BOSNE I HERCEGOVINE

RADOVI

KNJIGA XXIII

ODJELJENJE MEDICINSKIH NAUKA

Knjiga 10.

Urednik
NEDO ZEC,
redovni član Naučnog društva SR BiH

SARAJEVO
1964

MILAN BOJANIĆ, DŽENETA HASANBEGOVIĆ, NEBOJŠA RAJČEVIĆ,
TIBOR ŠALAMON, VLADIMIR SPUŽIĆ i PAVEL ŠTERN

STANJE ALERGIJE STANOVNIKA SEMBERIJE

(Primljeno na sjednici Odjeljenja medicinskih nauka održanoj 21. VIII 1964. g.)

U ovom radu hteli smo da ispitamo stanje alergije kod stanovnika jednog ravničarskog kraja SR Bosne i Hercegovine. Zato smo izabrali Semberiju sa nadmorskom visinom 80—90 m. Time smo istovremeno želeli da utvrdimo da li postoji neka vidna razlika u ovoj Republici u pogledu alergije između nizinskih i visinskih krajeva, kao što je to već konstatovano u SR Srbiji i inostranstvu.

Semberija se nalazi u severoistočnoj Bosni, između Save, donjeg toka Drine i ogranaka Majevice. Nadmorska visina je u severnom kraju 80—82 m, u južnom do 91, a u zapadnom dostiže i 115 m, pa i više. Dok je sa leve strane Save, u Sremu, teren močvaran, dotle je u Semberiji podvodan uglavnom samo njen severni deo, i to u predelu ušća Drine u Savu. Ovome su doprineli melioracioni radovi, podizanje nasipa duž Save i rečica Semberije (Dašnice i Brdnika).

Klima uglavnom odgovara kontinentalnoj klimi Panonije. Srednja godišnja temperatura iznosi 11—12°, dok se srednja januarska kreće 0—2°, julska 22—23°. Međutim ekstremne temperature su veoma izrazite: letnji maksimum prelazi 38° (ponekada 40° i više), zimski minimum je — 30°, ređe do — 33°. Kiše su najčešće s proleća, mada padavine nisu obilne, prosečno 550—650 mm godišnje.

Glavno mesto je Bijeljina sa 16.700 stanovnika. Ulice su široke, velikim delom asfaltirane i popločane. Kuće su većinom prizemne, zidane, mnoge sa prostranim i uređenim dvorištima. Centar je moderno izgrađen.

Sela Semberije na ograncima Majevice, kao i neka sela na severu Semberije, čine prelaz ka selima ušorenog tipa. Većina seoskih kuća je zidana od čvrstog materijala, nisu vlažne, svetle su, dosta čiste i prostrane. Ambari i štale su obično udaljeni od stambenih kuća.

Stanovništvo Bijeljine čine uglavnom zaposleni u raznim privrednim granama, administrativni službenici, domaćice, kao i učenici raznih škola.

IV. Saopštenje o sistematskom istraživanju alergije u SRBiH.

Većina stanovništva Semberije bavi se uglavnom zemljoradnjom i stočarstvom. Ovaj kraj je poznat kao voćarski, naročito šljivarski.

REZULTATI PREGLEDA

Radi ocene stanja alergije u ovom kraju ispitali smo 416 osoba. 326 je bilo iz Bijeljine, a 90 iz okolnih sela. Da bi rezultati naših ispitivanja bili što verniji i odgovarali stvarnom stanju alergije u ovom kraju, izvršili smo pregled svih članova pojedinih kolektiva (zanatskih radionica, seoskih zadruga, učenike nekih razreda škola itd.)

U svim slučajevima izvršeni su detaljni pregledi: internistički, dermatološki, neurološki, otorinolaringološki, okulistički i dr. Pored toga, 231 pregledanom urađene su i kožne probe na inhalacione alergene: bakterije, plesni, prašine, posteljinu, parazite žita i životinjske dlake. Takođe su u 40 slučajeva izvršene epikutane probe standardnim alergenima.

Među pregledanim bilo je 50 slučajeva s endemijskim nefritom iz okolnih sela.

Od svih pregledanih bilo je s alergijskim manifestacijama 7 slučajeva (1,6%). Od njih bio je jedan slučaj bronhijalne astme (0,25%), jedan ekcem i 5 slučajeva urtikarije.

Kožne probe izvršene na 231 osobi bile su pozitivne u 54 slučaja — 23,3%. Najveći broj testiranih bio je preosetljiv na prašine, 33 (14,2%), i na bakterije, 24 (10,4%). Na parazite žita osetljivo je 9 (4,7%) a na plesni — 5 (2,1%).

Kod 50 bolesnika s endemijskim nefritom, o čemu će biti objavljen poseban rad, nije bilo nijednog slučaja sa bronhijalnom astmom, ekcemom i neurodermitom. Kožne probe urađene u svim slučajevima s endemijskim nefritom bile su pozitivne u 4 slučaja (8%). Najčešće su bile pozitivne na prašine, 3 puta, na bakterije i plesni — po 2 puta i na parazite žita — jedanput. Kao što vidimo, ni kod bubrežnih bolesnika nismo našli nijedan slučaj s alergijskim manifestacijama. Čak u pogledu senzibilizacije procenat bubrežnih bolesnika je znatno manji (8%).

RAZMATRANJE

Kao što vidimo, kod stanovnika Semberije — Bijeljine i okolnih sela — procenti bronhijalne astme (0,25%), alergijskih pojava ukupno (6%) i senzibilisanih (23,3%) su nešto manji nego kod stanovnika ravničarskih krajeva Vojvodine, gde ti procenti za astmu iznose prosečno 1,5%, a računajući i industrijske centre — i do 2%, za alergijske manifestacije uopšte — 15%, a za senzibilisane — do 30% i 40%.

Relativno bolji rezultati u ovome kraju mogu se objasniti dejstvom izvesnih povoljnih faktora. Na prvom mestu treba istaći da je taj kraj — iako ravničarski — na samoj periferiji prostrane Panonske nizije, odakle počinju već brdsko-planinski krajevi Bosne. Ceo teren postepeno se spušta od Majevice (916 m.) prema Savi i Drini. Dok je nadmorska visina u severoistočnom delu 80—82 m, dotle u Bijeljini i zapadnim krajevima, do kojih dopiru ogranci Ma-

jevice, iznosi i do 115 i više metara. Usled pomenute konfiguracije terena i izvršenih melioracionih radova, podizanjem nasipa duž Save i regulisanjem rečica u tom kraju celo ovo područje, sem manjeg dela kod ušća Drine u Savu, i nije podvodno. Naselja, koja su rasturenog tipa, sa stanovima svetlim i suvim, takođe čine da je procenat alergijskih pojava malen. Ovom procentu doprinosi i činjenica da su stanovnici ovog kraja većinom doseljenici iz naših planinskih krajeva, gde je predispozicija prema alergijskim pojavama minimalna. Ovde ne treba zanemariti i to da su industrija i saobraćaj u ovom kraju slabije razvijeni, te je zbog toga i zagađenost vazduha slabija.

Kao povoljan faktor treba istaći i već pomenutu činjenicu da južno od Bijeljine nastaju planinski krajevi obrasli prostranim šumama.

Relativno dobar standard života utiče takođe povoljno u ovom smislu.

Što se, pak, tiče senzibilizacije, i ona ne dostiže procenat koji smo konstatovali u nekim podvodnim — ravničarskim krajevima. Ovome najviše doprinose takođe već gore pomenuti faktori. Kao što smo napomenuli, u ovim krajevima nema mnogo vlage, prašine bogate organskim materijama niti nepovoljnih uslova rada u nekim industrijama.

Mali procenat alergijskih pojava, i pored ispoljene senzibilizacije, može se objasniti odsustvom nekih faktora koji su neophodni za pojavu alergijskih manifestacija (česti bronhiti, veća zagađenost vazduha, način života, nehigijenski uslovi itd.)

Ovdje je potrebno naročito istaći da i u ravničarskim krajevima ne treba uvek očekivati veliki procenat alergijskih manifestacija. Za njihovu pojavu potrebno je prisustvo i mnogih drugih alergijskih faktora, kojih u Semberiji, kao što smo istakli, nema.

ZAKLJUČAK

1. Iako je Semberija ravničarski kraj, iako je procenat senzibilisanih znatan, procenat alergijskih pojava uopšte je mali (1,2%), astme još manji (0,25%).

2. Manji procenat alergijskih pojava u ovom ravničarskom kraju tumačimo odsustvom i drugih alergogenih faktora: vlage, obilja organskih prašina, slabo razvijene industrije i saobraćaja, načina života kao i nasledne predispozicije.

M. BOJANIĆ, DŽ. HASANBEGOVIĆ, M. RAJČEVIĆ, T. ŠALAMON,
V. SPUŽIĆ ET P. ŠTERN

L'ALLERGIE CHEZ LES HABITANTS DE SEMBERIJA

RÉSUMÉ

Pour l'étude systématique de l'allergie dans la république de Bosnie-Herzégovine, Bijeljina a été choisie à cause de sa position géographique particulière, qui se distingue de la configuration du terrain de la majeure partie de la république. La Semberija en effet se trouve dans une grande plaine. On a observé dans la république de Serbie, et à l'étranger, qu'il existe des différences en ce qui concerne l'allergie entre les régions montagneuses et les plaines. On a examiné plus de 400 personnes dans la localité-même et dans ses environs: ouvriers travaillant dans l'industrie, écoliers et paysans. 50 d'entre eux souffraient de néphrite endémique, ce qui a été étudié à part dans un autre travail. Dans la majeure partie des cas on a procédé à des tests spéciaux de réactions cutanées. L'analyse a permis de constater qu'il y avait là plus d'asthmatiques que dans les régions montagneuses, mais moins qu'en Voïvodine. Cela s'explique par les conditions climatiques particulières et par la proximité des montagnes, ainsi que par un standing de vie relativement élevé. Il est certain que cela est dû également au fait que dans cette région il y a moins d'industrie que, par exemple, en Voïvodine.

